

Nr 1

Utlåtande i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om fortsatt giltighet av hembiträdeslagen den 30 juni 1944 (nr 461), dels ock i ämnet väckta motioner.

Genom en den 3 januari 1959 dagtecknad proposition, nr 20, vilken hänvisats till lagutskott och behandlats av andra lagutskottet, har Kungl. Maj:t, under återopande av propositionen bilagda i statsrådet och lagrådet förda protokoll, föreslagit riksdagen att antaga följande

Förslag

till

L a g

om fortsatt giltighet av hembiträdeslagen den 30 juni 1944 (nr 461)

Härigenom förordnas, att hembiträdeslagen den 30 juni 1944¹, vilken enligt lag den 9 mars 1956 (nr 55) gäller till och med den 31 oktober 1959, skall äga fortsatt giltighet till och med den 31 oktober 1962.

I samband med propositionen har utskottet till behandling förehaft två till lagutskott hänvisade motioner, nr 165 i första kammaren av fru *Carlqvist* och herr *Berg, Gunnar*, och nr 216 i andra kammaren av fröken *Sandell m. fl.*

I motionerna, vilka är likalydande, har hemställts, »att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte begära att Kungl. Maj:t snarast måtte förelägga riksdagen förslag till arbetstidslag för hembiträden».

Beträffande de skäl, som anförts till stöd för Kungl. Maj:ts förslag, även om i fråga om de skäl, som motionärerna återopa till stöd för sin hemställan, får utskottet, i den mån redogörelse därför icke lämnas här nedan, hänvisa till propositionen och motionerna.

¹ Senaste lydelse av 10 § se SFS 1947:264, av 15 och 16 §§ se SFS 1953:151.

Propositionens innehåll

Hembiträdeslagen föreslås skola i sin nuvarande lydelse erhålla förlängd giltighet till och med den 31 oktober 1962.

Inledning

Hembiträdeslagen den 30 juni 1944 (nr 461) erhöll ursprungligen en till tre år begränsad giltighetstid, vilken sedermera vid fyra tillfällen förlängts med tre år i sänder. Efter den senaste förlängningen, som skedde genom lag den 9 mars 1956 (nr 55), gäller hembiträdeslagen t. o. m. den 31 oktober 1959.

Med anledning av att statsmakterna således före sistnämnda tidpunkt bör taga ställning till frågan om fortsatt lagstiftning på området, uppdrog Kungl. Maj:t den 23 maj 1958 åt arbetsmarknadsstyrelsen att, efter att ha inhämtat erforderliga yttranden, verkställa utredning rörande hittills vunna erfarenheter av hembiträdeslagen ävensom rörande erfarenheterna av motsvarande lagstiftning i de nordiska grannländerna samt inkomma med de förslag i fråga om hembiträdeslagstiftningens fortsatta giltighet och utformning, som föranleddes av utredningen.

Arbetsmarknadsstyrelsen har i skrivelse den 24 oktober 1958 redovisat det sålunda erhållna uppdraget och därvid hemställt, att hembiträdeslagen med oförändrat innehåll måtte erhålla fortsatt giltighet t. o. m. den 31 oktober 1962.

Hembiträdeslagens huvudsakliga innehåll

Hembiträdeslagen äger tillämpning å avtal, varigenom arbetstagare åtager sig att utföra huvudsakligen husligt arbete i arbetsgivarens hushåll (1 § 1 st.). Från lagens tillämpningsområde undantages dock dels avtal, som ingås för viss sammanhängande tid understigande en månad, dels avtal, som avser mindre antal dagar i veckan än sex, och dels avtal, som icke innefattar heltidssysselsättning (1 § 2 st.). Vidare avser lagen ej arbete, som utföres av medlem av arbetsgivarens familj eller av husföreståndarinna eller därmed jämförlig arbetsledare i hushåll, där hembiträde är anställt, eller av hushållerska eller annan, som självständigt sköter hemmet i husmoders ställe (2 §).

I motsats till allmänna arbetstidslagen och övriga lagar, som reglerar de anställdas arbetstid, innehåller hembiträdeslagen inga bestämmelser om arbetstidens längd för dag, vecka eller annan tidrymd. Hembiträdeslagen ger i stället föreskrifter angående den minsta fritid, som ett hembiträde skall äga åtnjuta. Här om stadgas, att den ordinarie arbetstiden skall sluta

senast kl. 19 utom för hembitråde, som uteslutande har till uppgift att sköta barn (9 §), ävensom att hembitrådet skall äga åtnjuta fridagar i minst följande omfattning, nämligen dels varannan söndag eller annan allmän helgdag av kyrklig karaktär, dels en bestämd vardag varje vecka efter kl. 14 och dels den 1 maj efter kl. 13 (10 §).

Lagens bestämmelser om fritid, vilka är av tvingande karaktär, kompletteras av föreskrifter om övertidsarbete (12 §). Endast vid vissa sjukdomsfall har hembitråde ålagt skyldighet att utföra arbete å övertid. I övriga fall förutsätter övertidsarbete att överenskommelse därom träffats mellan parterna. Avtalsfriheten är dock begränsad såtillvida, att hembitråde under 18 år ej får användas till övertidsarbete mer än sju timmar i veckan (18 §).

För allt övertidsarbete är hembitrådet berättigat till gottgörelse, som skall utgå kontant eller — om övertidsarbetet endast innefattar vaktjänst eller är föranlett av sjukdomsfall — i form av ledighet å ordinarie arbetstid. I samtliga de fall, där gottgörelsen enligt lagen skall utgå kontant, kan den dock efter överenskommelse mellan parterna utbytas mot ledighet (13 § 1 st.). Lagen saknar bestämmelser om storleken av den kontanta övertidsersättningen. Däremot föreskrives, att ledighet såsom gottgörelse för övertidsarbete skall motsvara vad som kan anses skäligt med hänsyn till övertidsarbetets art. Ledigheten får ej förläggas till tid före kl. 9 och ej heller utgå under kortare tid än två timmar åt gången (13 § 2 st.). Avtal, varigenom hembitråde helt eller delvis undandragits lagstadgad förmån för övertidsarbete, är utan verkan (13 § 3 st.).

I lagen regleras även vissa andra frågor än de hittills berörda, såsom angående avtalets ingående och upphörande, anställnings- och uppsägningstid, hembitrådet rätt till bostad och vård vid sjukdom, lörens utbetalande, betyg samt skadeståndsskyldighet.

I fråga om anställningsavtalets upphörande gäller som huvudregel, att avtal, som är ingånget för bestämd tid, skall upphöra, då den överenskomna tiden gått till ända, samt att annat avtal skall upphöra 14 dagar efter uppsägning från någondera sidan (5 §). Om hembitrådet i väsentlig mån åsidosätter sina skyldigheter mot arbetsgivaren eller befinnes lida av tuberkulos i smittsamt skede eller av könssjukdom i sådant skede, äger arbetsgivaren uppsäga avtalet till omedelbart upphörande (15 §). Likaså har hembitrådet rätt att under vissa förutsättningar uppsäga avtalet med omedelbar verkan, bl. a. för fall att arbetsgivaren ej utbetalar lönen i vederbörlig ordning eller om arbetsgivaren eller någon, som bor inom dennes bostad, lider av sjukdom som nyss nämnts (16 §).

Därest hembitråde, som åtnjuter kost och bostad hos arbetsgivaren, på grund av sjukdom ej kan utföra sina sysslor, äger hembitrådet att, så länge avtalet består, av arbetsgivaren erhålla bostad och kost jämte nödig personlig tillsyn, såvida ej behov av sjukhusvård föreligger och hembitrådet på grund härav intagits å sjukhus. Har arbetsgivaren härutöver bestritt kost-

nad för sjukvård åt hembiträdet, äger han söka kostnaden åter av henne (7 §).

Arbetsgivare eller hembiträde, som åsidosätter sina förpliktelser enligt avtalet eller lagen, är skyldig att ersätta därav uppkommen skada. Vid bedömning om och i vad mån skada uppstått, skall hänsyn tagas även till omständigheter av annan än rent ekonomisk betydelse. Under vissa förhållanden kan skadeståndet nedsättas; fullständig befrielse från skadeståndsskyldighet kan också äga rum (19 §).

I lagen saknas bestämmelser om tillsyn å lagens efterlevnad.

Tidigare överväganden

Vid de tidigare tillfällen, då spörsmålet om hembiträdeslagstiftning diskuterats, har framkommit olika uppfattningar om hur en lagstiftning av detta slag lämpligen bör vara konstruerad. Frågan har särskilt gällt huruvida lagen bör ha karaktär av fritidslag eller av verklig arbetstidslag.

Redan vid hembiträdeslagens tillkomst övervägdes dessa båda alternativ. Härom får utskottet hänvisa till propositionen nr 217/1944 och andra lagutskottets utlåtande nr 50/1944. Angående de överväganden, som föregått beslutet om förlängning av lagens giltighetstid, må hänvisas till propositionen nr 206/1947 och andra lagutskottets utlåtande nr 38/1947, propositionen nr 65/1950 och andra lagutskottets utlåtande nr 22/1950, propositionen nr 81/1953 och andra lagutskottets utlåtande nr 12/1953 samt propositionen nr 10/1956 och andra lagutskottets utlåtande nr 4/1956.

En kortfattad redogörelse för diskussionen vid de skilda tillfällena lämnas i propositionen i förevarande ärende.

Arbetsmarknadsstyrelsens utredning

I enlighet med det erhållna utredningsuppdraget har arbetsmarknadsstyrelsen inhämtat yttranden från ett antal myndigheter och sammanslutningar.

Arbetsmarknadsstyrelsen har sålunda hört socialstyrelsen, arbetarskyddsstyrelsen, riksförsäkringsanstalten, överstyrelsen för yrkesutbildning, Svenska arbetsgivareföreningen, Svenska lantarbetsgivareföreningen, Riksförbundet Landsbygdens Folk, Landsorganisationen i Sverige, Sveriges husmodersföreningars riksförbund, Nordens husmorförbund, Hembiträdesföreningen i Stockholm, Svenska barnsköterskeförbundet, Fredrika-Bremer-förbundet, Folkpartiets kvinnoförbund, Högerns kvinnoförbund, Sveriges socialdemokratiska kvinnoförbund samt Yrkeskvinnors samarbetsförbund. Vidare har arbetsmarknadsstyrelsen infordrat yttranden från arbetsnämnden i Stockholm och samtliga länsarbetsnämnder.

Beträffande förhållandena på hembiträdeslagstiftningens område i de nordiska grannländerna har arbetsmarknadsstyrelsen erhållit upplysningar

från de danska och finska socialministerierna samt från Kommunal- og Arbeidsdepartementet i Norge.

Om vad som framkommit under utredningen må hänvisas till redogörelse i propositionen.

Som bakgrund till sina överväganden lämnar arbetsmarknadsstyrelsen i den inledningsvis nämnda skrivelserna vissa uppgifter rörande arbetsmarknadsförhållandena i utveckling på ifrågavarande område. Styrelsen anför bl. a., att antalet anställda i husligt arbete enligt folkräkningarna minskat under en följd av år. År 1930 uppgick sålunda detta antal till 205 000, år 1940 till 158 000 och vid senaste folkräkningen år 1950 till 95 000. Sannolikt har nedgången fortsatt också efter år 1950. Flera orsaker ligger enligt styrelsens mening bakom denna utveckling. Väsentligaste torde vara att det husliga arbetsområdet under efterkrigstidens högkonjunktur ej kunnat konkurrera med industrin och övriga näringar om den kvinnliga arbetskraften. Arbetstiden har tidigare varit längre och löneförmanerna torde genomsnittligt vara lägre. Arbetstidens förläggning har också betraktats såsom obekvämt. Sammankopplingen av arbetsplats och bostad har varit en annan negativ faktor.

Utvecklingen torde även ha påskyndats genom hemarbetets rationalisering, anför arbetsmarknadsstyrelsen och fortsätter:

Tillskottet av moderna, lättskötta lägenheter har varit större under den senaste tioårsperioden än under någon motsvarande period tidigare. Konsumtionsvanorna har förändrats med en markerad övergång till fabriksberedda livsmedel och halvfabrikat. Konfektionsindustrin har övertagit hem-sömnadens roll och utvecklingen på tvättområdet har begränsat behovet av även tillfällig hemhjälp.

Enligt arbetsförmedlingens statistik över lediga platser för fasta hembiträden uppgick antalet dylika platser år 1947 till ca 48 500 och år 1957 till ca 38 600. Av dessa tillsattes 18 600 resp. 21 400. Tillförlitliga uppgifter om den totala omfattningen av tillfällig hemhjälp, s. k. hemassistenter, föreligger ej, men arbetsförmedlingens statistik visar beträffande dessa en ännu starkare tendens till minskad efterfrågan. År 1947 anmäldes 165 000 lediga platser av detta slag. Motsvarande tal 1957 var 89 400. Antalet tillsatta platser var 130 000 resp. 79 200.

Arbetsmarknadsstyrelsen framhåller emellertid, att det alla rationaliseringar och förenklingar till trots alltjämt erfordras fast anställd arbetskraft för heltidstjänstgöring i många hem. Huvudsakligen gäller det sådana hem, där husmodern har förvärsarbete och minderåriga barn finns, vissa jordbrukshushåll samt hem med större representationsplikter. I konkurrensen om arbetskraften synes arbetsgivarna, framhåller styrelsen, i betydande utsträckning ha anpassat anställningsvillkoren för hembiträdena till vad som gäller på arbetsmarknaden i övrigt. Bristen på huslig arbetskraft har medverkat till att hembiträdena i många fall kunnat erhålla t. o. m. gynnsammare arbetsvillkor än lagen stadgar. Icke minst synes detta ha kommit

att gälla arbetstidens längd. I fråga om kvällsledighet och fridagar torde dess bestämmelser ha blivit normgivande. Enligt arbetsmarknadsstyrelsens uppfattning kan således erfarenheterna av lagen i stort sett sägas vara goda, ett intryck som bestyrkes av de inkomna yttrandena. I yttrandena påyrkas ej heller några större ändringar i lagen, påpekar styrelsen som vidare anför, att kännedomen om hembiträdeslagen förefaller vara allmänt spridd och att arbetsförmedlingarna i stor utsträckning rådfrågats beträffande tolkningen av lagen.

Arbetsmarknadsstyrelsen framhåller i fortsättningen, att den primära frågan alltjämt är huruvida arbetstiden på området skall regleras i lag eller som hittills genom avtal i varje särskilt fall. I denna del uttalar styrelsen som sin principiella uppfattning att hembiträdesyrket bör erhålla en sådan arbetstidsreglering, att yrket i detta avseende blir i möjligaste mån likställt med andra yrken. Styrelsen förklarar sig medveten om att med hänsyn till de speciella förhållanden, som otvivelaktigt råder på förevarande område, betydande praktiska och tekniska svårigheter är förbundna med en dylik arbetstidsreglering. Sålunda finner styrelsen liksom tidigare att bestämmelser om nettoarbetstid ej är lämpliga på det husliga arbetets område. Bruttoarbetstidsreglering är att föredraga, eftersom sådana bestämmelser gör det möjligt att på ett smidigare sätt anpassa arbetstiden efter växlingar i hjälpbehovet, men ej heller en dylik utformning av arbetstiden går enligt styrelsens åsikt helt fri från invändningar. En annan olägenhet i samband med lagstiftning av nu ifrågasatt art hänför sig till svårigheterna att kontrollera lagens efterlevnad. Det är vidare angeläget att husmodern och hembiträdet i regel träffas dagligen. I händelse av lagstadgad arbetstidsreglering kan problem uppstå på denna punkt i de fall då husmodern har förvärvsarbete på heltid. De antydda svårigheterna och olägenheterna utgör emellertid enligt styrelsens mening inte tillräckliga skäl för att avvisa en arbetstidslagstiftning för hembiträdenas del.

Arbetsmarknadsstyrelsen anser sig dock ej nu kunna förorda att en lagstadgad arbetstidsreglering genomföres. Styrelsen erinrar härvid om att intresset på arbetstidsregleringens område för närvarande är inriktat på de beslut om allmän arbetstidsförkortning, som nu successivt verkställas. Besluten omfattar visserligen icke hembiträdena men återverkar i realiteten även på deras arbetstid. En på initiativ av utredningen om kortare arbetstid tillkommen undersökning rörande arbetstidsförkortningens ekonomiska och sociala verkningar pågår, och åtskilligt synes återstå, innan klarhet vunnits på förevarande område. Att vid sådant förhållande nu avgöra frågan om arbetstidsreglering för hembiträdena finner styrelsen mindre lämpligt. Då hembiträdeslagens framtida utformning är beroende av hur denna fråga löses, bör lagen även i fortsättningen tills vidare ges tidsbegränsad giltighet, anser styrelsen som vidare anför:

Ett uppskov med lösningen av arbetstidsfrågan för hembiträden torde icke vara förenat med större olägenheter. Den verkställda utredningen har icke givit vid handen, att i nuvarande läge något mera avsevärt behov av lagstadgad arbetstidsreglering föreligger. Såsom tidigare framhållits har nämligen på grund av den betydande knappheten på hembiträden utvecklingen hittills tenderat mot att dessa i fråga om arbetstidens längd erhållit förmåner, som är likvärdiga med övriga yrkesgruppers. Någon förändring i detta avseende torde icke vara att vänta. Visserligen kan på grund av de stora ungdomskullarna och de rådande förhållandena på arbetsmarknaden ett något större antal flickor än tidigare komma att efter slutad skolgång taga anställning i hemmen under de närmaste åren, men detta kan enligt styrelsens mening knappast väntas ske i någon större utsträckning. Ej heller torde arbetslösheten bland kvinnorna komma att nämnvärt påverka hembiträdesbristen. I den mån arbetslösa kvinnor söker sig till husligt arbete, torde det till övervägande delen vara såsom hemassistenter, dvs. tillfällig hemhjälp. Det finnes således ingen anledning räkna med att tillgången på hembiträden kommer att öka i sådan omfattning, att på grund härav någon försämring i deras villkor behöver befaras. Någon dylik risk har icke heller antytts i remissyttrandena.

Beträffande vissa av remissorgan gjorda framställningar om ändringar i den gällande lagen anför arbetsmarknadsstyrelsen, att styrelsen efter övervägande av de förslag och synpunkter, som framkommit under utredningen, ej funnit några ändringar i lagen f. n. vara påkallade.

Under återopande av den verkställda utredningen hemställer arbetsmarknadsstyrelsen slutligen, att hembiträdeslagen med oförändrat innehåll måtte förlänas fortsatt giltighet t. o. m. den 31 oktober 1962.

Arbetsmarknadsstyrelsens förslag är ej enhälligt, i det att ledamoten hr Larsson och ersättaren hr Lindström reserverat sig mot styrelsens principuttalande till förmån för lagstadgad arbetstidsreglering på området. Reserveranternas framhåller som sin uppfattning att lagen allt framgent bör bibehålla karaktären av fritidslag och att lagen i sin nuvarande utformning bör göras permanent.

Departementschefen

Föredragande departementschefen, statsrådet Nilsson, har i propositionen anfört bl. a. följande.

»Hembiträdeslagen tillkom för att garantera de berörda arbetstagarna arbetsförhållanden, som kunde betraktas såsom tillfredsställande och i någon mån jämförliga med dem som råder inom arbetslivet i övrigt. Genom att så skedde antogs det att hembiträdesyrket skulle komma att utöva större dragningskraft på de arbetssökande kvinnorna än hittills. Under den tid som lagen varit i kraft har det allmänt vitsordats, att den haft ett gynnsamt inflytande på anställningsvillkor och arbetsförhållanden inom yrket. Dessa torde nu vara avsevärt mycket förmånligare för de anställda än vid

lagens tillkomst. Härtill har emellertid bidragit inte endast hembiträdeslagstiftningen utan även arbetsmarknadsläget under den tid som lagen varit i funktion. Den nedgång av antalet anställda i husligt arbete som redan före hembiträdeslagens tillkomst kunnat konstateras under en följd av år har därefter fortsatt. Med den knapphet på arbetskraft inom yrket, som sålunda förelegat, har det varit möjligt för de anställda att tillförsäkra sig bättre anställningsförmåner. Dessa torde vad särskilt gäller de i hembiträdeslagen reglerade förhållandena ofta gå utöver vad lagen kräver.

Under sådana omständigheter kunde det måhända falla sig naturligt att ställa frågan om någon fortsatt lagreglering på detta fält är behövlig. Lagstiftningen torde emellertid vara av stor betydelse för ett friktionsfritt förhållande mellan arbetsgivare och arbetstagare. Vid den utredning, som arbetsmarknadsstyrelsen nu företagit, har heller inte framkommit några önskemål om att avskaffa hembiträdeslagstiftningen.

Bland de frågor som hembiträdeslagen avhandlar tilldrar sig naturligt nog de som rör arbetstid och fritid det största intresset. Hembiträdeslagen är som framgått av redogörelsen för dess huvudsakliga innehåll inte någon arbetstidslag i egentlig mening utan snarast en fritidslag. I samband med att hembiträdeslagen nu åter prövas har vissa röster höjts för att lagen omarbetas till en arbetstidslag. Den övervägande uppfattningen, även bland dem som principiellt ansluter sig till tanken på en arbetstidsreglering också på det husliga området, synes dock vara att tidpunkten inte är lämplig för ett ställningstagande i frågan huruvida hembiträdeslagstiftningen bör innefatta en direkt reglering av arbetstiden eller som nu en indirekt sådan genom bestämmelser rörande fritid. I stort sett torde arbetstidsförhållandena inom arbetslivet i övrigt ha slagit igenom även för hembiträdenas del, och förutsättningar synes föreligga för att så skall ske också i fortsättningen, oaktat någon direkt maximireglering av arbetstiden inte föreligger för arbetstagarna i husligt arbete. Hembiträdeslagen synes i sin nuvarande utformning tämligen väl fylla sitt ändamål. Jag tillstyrker därför arbetsmarknadsstyrelsens förslag att hembiträdeslagen i oförändrad lydelse erhåller förlängd giltighet till och med den 31 oktober 1962.»

Lagrådet

Lagrådet har lämnat förslaget utan erinran.

Motionerna

Motionärerna framhåller bl. a., att det husliga arbetsområdet, i den mån tillgången på arbetstillfällen inom andra områden ökat, fått allt svårare att få arbetskraft, detta sannolikt därför att arbetstidens längd och i många fall bundenheten vid arbetsplatsen gör yrket mindre attraktivt. Ett ytterli-

gare skäl är enligt motionärerna, att majoriteten av arbetsgivarna inom området är förvärvsarbetande kvinnor, vilka genom införandet av 45 timmars arbetsvecka själva fått längre fritid och därmed större möjlighet att tillmötesgå den i hemmet anställda arbetskraftens krav på kortare arbetstid. Arbetskraften inom det husliga området — ofta ersättare för husmor och barnuppfostrare — bör enligt motionärerna icke ställas i sämre läge än arbetskraft inom andra yrkesområden.

Utskottet

Hembiträdeslagen antogs år 1944 för en tid av tre år och har sedan dess förlängts fyra gånger, varje gång för en ny treårsperiod. Den nu löpande giltighetsperioden utgår den 31 oktober 1959; genom propositionen föreslås, att lagen skall förlängas för ännu en treårsperiod med oförändrad lydelse.

Någon facklig organisation för hembiträden finns icke. Som följd härav är hembiträdenas arbetsvillkor icke reglerade genom kollektivavtal. Hembiträdeslagens väsentliga syfte är att, med beaktande av yrkets särpräglade karaktär, tillförsäkra hembiträdena arbetsvillkor, vilka så långt möjligt är likvärdiga med dem som tillämpas för övriga arbetstagare.

Bestämmelserna angående rätt till fritid är de mest betydelsefulla i hembiträdeslagen. Såsom framgår av den ovan lämnade redogörelsen för lagens huvudsakliga innehåll, meddelas emellertid däri åtskilliga andra föreskrifter av betydelse, såsom om arbete på övertid, uppsägningstid, rätt till bostad och vård vid sjukdom, lönens utbetalande samt betyg angående anställningen.

Fritidsbestämmelserna, som är tvingande, innebär i huvudsak följande. Den ordinarie arbetstiden slutar, utom för barnsköterskor, senast klockan 19. Varannan söndag eller annan kyrklig helgdag är helt fri. Vidare föreligger rätt till ledighet en vardagseftermiddag i veckan efter klockan 14. Slutligen är eftermiddagen den 1 maj fri.

Arbetstiden är i övrigt icke reglerad. Vid lagens tillkomst och då det varit fråga om förlängning av densamma har övervägts, att lagen skulle givas formen av arbetstidslag. Av olika anledningar har förslag härom icke förelagts riksdagen. Förslaget till den senaste förlängningen av lagen motiverades huvudsakligen med att frågan om hembiträdenas arbetstid icke borde brytas ut från det problemkomplex, som behandlats av arbetstidsutredningen i dess år 1954 avgivna förslag till ny arbetstidslagstiftning (SOU 1954: 22), samt att slutlig ställning till detta förslag icke borde tagas förrän möjligheterna till en allmän arbetstidsförkortning kunde överblickas.

Frågan om en allmän arbetstidsförkortning löstes år 1957 så, att den normala arbetstiden för flertalet arbetstagare successivt fram till år 1960 nedbringas till 45 timmar. Sedan denna arbetstidsförkortning genomförts, borde betingelserna vara gynnsammare för en prövning av frågan om en ny allmän

arbetstidslagstiftning. I samband härmed kan lämpligen även frågan om hembiträdenas arbetstid upptagas. Utskottet — som i sitt av riksdagen godkända utlåtande nr 38 till 1947 års riksdag uttalat sig för en arbetstidsreglering för hembiträdena — anser sig icke i detta sammanhang böra göra några närmare uttalanden angående riktlinjerna för en permanent lagstiftning på området. Ett skäl härtill är, att önskemålet om en så långt möjligt likartad lagstiftning i de nordiska länderna bör beaktas, ty den gemensamma arbetsmarknaden är på ifrågavarande område en betydelsefull faktor.

Med hänsyn härtill och då det kan antagas, att förslag i ämnet kommer att föreläggas riksdagen så snart omständigheterna medger, anser sig utskottet icke böra tillstyrka yrkandet i motionerna I: 165 och II: 216 om skrivelse till Kungl. Maj:t med hemställan att förslag till arbetstidslag för hembiträden måtte framläggas snarast möjligt.

Utskottet har icke funnit anledning till erinran mot det genom propositionen framlagda förslaget, att den nuvarande hembiträdeslagen med oförändrad lydelse förlänges att gälla under ytterligare en treårsperiod, alltså till och med den 31 oktober 1962.

Utskottet hemställer,

A. att riksdagen måtte bifalla förevarande proposition, nr 20;

B. att förevarande motioner, I: 165 och II: 216, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 12 februari 1959

På andra lagutskottets vägnar:

AXEL STRAND

Vid detta ärendes behandling har närvarit

från första kammaren: herrar Strand, Nils Elowsson*, Axel E. Svensson, Sunne, fru Carlqvist, fru Svenson samt herrar Mannerskantz och Söderquist*;

från andra kammaren: herrar Jacobsson i Tobo, Nilsson i Göteborg*, Lundberg, fröken Wetterström, herr Carlsson i Bakeröd, fru Sandström, herr Bengtsson i Varberg och fröken Sandell.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Reservation

i anslutning till utskottets hemställan under B av herr *Elowsson, Nils*, fru *Carlqvist*, herrar *Nilsson* i Göteborg, *Lundberg* och *Bengtsson* i Varberg samt fröken *Sandell*, vilka yttrat:

Frånvaron av fackliga organisationer på det husliga området gör det nödvändigt att genom lagstiftning reglera hembiträdernas arbetsförhållanden. Den nu gällande lagstiftningen tillgodoser dock endast till en ringa del syftet att, såsom yttras i utskottets utlåtande, »tillförsäkra hembiträderna arbetsvillkor, vilka så långt möjligt är likvärdiga med dem som tillämpas för övriga arbetstagare». I konsekvens härmed anser vi att motionärernas önskemål om en snar lösning av arbetstidens reglering på detta område borde ha tillstyrkts av utskottet. Vi vill även hänvisa till arbetstidsförkortningen inom andra områden och till att arbetstidslagstiftning för hembiträden redan förekommer i vissa av de nordiska länderna.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställer vi,

B. att riksdagen måtte med bifall till förevarande motioner, I: 165 och II: 216, i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t ville snarast möjligt förelägga riksdagen förslag till arbetstidslagstiftning för hembiträden.
